

МѢСЕЧНО ИЛЛЮСТРОВАННО РЕЛИГИОЗНО СПИСАНИЕ.

Год. VI.

Октомврий, 1897.

Брой 10.

„ЦУЙКА.“

Може би на по-големата частъ отъ народа ни да е неизвѣстно значението на тази дума. На извѣстна класа хора, обаче, тя е толкова добръ позната щото звукътъ ѝ е по-скадъкъ отъ медъ за тѣхъ, и, вѣроятно, когато я произнасятъ, устата имъ ся пълнятъ съ лига.

До прѣди едно много кратко врѣме, азъ не знаяхъ че въ Българския языкъ сѣществува подобна дума, и ако мя бѣше нѣкой попиталъ за нея, азъ щѣхъ смиренно да му исповѣдамъ невѣжеството си за значението ѝ. Днесъ, обаче, слѣдъ като присѣдствувахъ въ едно „Интелигентно Събрание“ азъ разбирамъ пълното ѝ значение, и мога да ся считамъ „цивилизованъ“ тѣй като притурихъ още една дума на моя рѣчникъ на знание. „Цуйка“ е специална дума. Тя ся намира въ механаджийския рѣчникъ и ся чуе най-много и разбира най-добръ въ неговото заведение. Гдѣ научихъ азъ тази дума? Случи ми ся да прѣкарамъ, по неволя, единъ часъ въ една механа — пардонъ, колко просто се изразихъ — въ едно питейно заведение, въ градъ Б. Бѣше около седмъ часътъ. Нѣколко слуги, тичашкомъ носяха малки кръгли масички и столове и ги наредѣдаха изъ механата и вънъ прѣдъ нея, догдѣто почти двѣ трети отъ улицата ся попълни съ маси и столове. Въ расстояние на половинъ часъ, на всякой столъ сѣдѣше по единъ

търговецъ или чиновникъ или офицеръ. Каза ми ся че това мѣсто било свѣрталището на аристокрацията и „интелигенцията“ на града Б. „Цуйка!“ изрѣва единъ слуга отъ вънъ. „Цуйка,“ повтори другъ, и третия напълни нѣколко чаши съ ракия исчезна отъ механата.

„Аристокрацията и интелигенцията почна вечерното си занятие,“ рѣкохъ си азъ. Като че сѣдящитъ около маситъ искаха да ся напредварватъ кой по-скоро и кой по-много да зарѣчя. Тѣ непрѣкъснато издаваха своитѣ заповѣди, и слугитѣ тичашкомъ, кой съ пълни, кой съ празни чаши, рѣвяха „петъ цуйки, три бири, два коняка!“ Постоянното викание, тичание, дръкване на чаши, миризмата отъ разнитѣ пития, димътъ отъ цигаритѣ, високий разговоръ въодушевенъ отъ лютата цуйка, и често придруженъ отъ думи отъ които дяволътъ ся усмихва до уши, правяха челоуѣка да мисли че ся намира въ нѣкоя пандемония. Въ половинъ часъ, 4-5 шишета цуйка и една бомба бира ся не-праздниха. Друга бомба ся отвори. За да стане по-вкусна трѣбваше да ѝ ся тури ледъ; нъ това трѣбваше да ся извърши съ най-голема бързина, защото виконетъ за бира ставаха по-високи и по-повелителни. Единъ отъ слугитѣ зема едно пѣрче лѣдъ, тури го на земята по която имаше единъ прѣстъ калъ отъ разливане вода и бира, строши го съ една брадва и го хвърли въ бирата не омитъ. Изведнѣжъ той напълни нѣколко чаши, въ които бирата ся запѣни като нѣкое бѣсно куче, и ги отнесе да угаси жаж-

дата и поразвесели болнитѣ стомаси на събраната „интелигенция“.

Единъ мълчеливъ господинъ, който около поясетъ си приличаше на малко буре, слѣдъ като погълна шестъ чаши бира, за да покаже остроумието си извика къмъ слугитѣ: „Брей момчета, тѣзи шестъ чаши които ми дадохте бѣха половината пѣна. Я ми дайте още една чаша. „На седмата той притури и осма, до гдѣто азъ бѣхъ тамъ. Азъ ся страхувахъ да не би да ся случи нѣкоя експлозия съ стомахътъ му; нѣ фактътъ че той си стояше тихъ и мълчаливъ показваше че неговия стомахъ имаше чудесна еластичностъ за растягане, и че сега не бѣше първий пѣтъ дѣто той бѣше вливалъ въ него осмъ чаши бира!

Като глѣдахъ какъ охотно и въ какво количество ся поглѣщаха цуйкитѣ и бири-тѣ, слѣдующитѣ двѣ мисли ми дойдоха и азъ неможихъ да ги прогоня отъ себе си.

1. Паритѣ които ся прѣскаатъ за пития. Онзи мълчеливъ господинъ испраздни осмъ чаши въ растояние на единъ часъ. Нѣ да прѣдположимъ че срѣдно число му ся падатъ по петъ чаши на вечеръ. Това значи единъ левъ на день или по-вече отъ 15 наполеона на годината. Ето ти една сума съ която той може да поддържа единъ синъ въ гимназия за една година, или да храни и облача домътъ си за нѣколко мѣсяци. Въ нѣколко години той може да спести една добра сумица която ще му бѣде много полезна въ „дѣждовни дни“

Оплакватъ ся търговцитѣ че търговията била спрѣла; оплакватъ ся чиновницитѣ че заплатитѣ имъ били малки; нѣ когато дойдо работата до цуйки и бири, тѣ харчатъ така щедро като че печалбитѣ и заплатитѣ имъ ся по голѣми отъ колкото тѣ иматъ нужда, и като че тѣ по този начинъ искатъ да похарчатъ излишѣкътъ на паритѣ си. Ний увѣряваме всякой прахосникъ на пари за пития че той може да притури на печалбата или заплатата си отъ 10 до 30 лева мѣсячно като ся отрѣче отъ врѣдителната цуйка и бира.

2. Онеправданието което цуйко и биропицитѣ нанасятъ на женитѣ и дѣцата си. Единъ свѣстенъ чловѣкъ ще ся докачи ако му ся каже че той краде отъ жена си и отъ дѣцата си; нѣ колко свѣстни чловѣци има които крадатъ отъ жена и дѣца, като харчатъ за пития и разни други нецотрѣбности и

никакъ не мислятъ че правятъ прѣстѣпление и прѣдъ Божия и прѣдъ чловѣческия законъ! Въ всичко което бащата печали, майката и дѣцата иматъ единъ съразмеренъ дѣлъ. Какъ може тогава бащата, ако не чрѣзъ кражба, да прахосва безъ тѣхно позволение тѣхний дѣлъ? Всякой левъ похарченъ за цуйка или бира лишява майката и дѣцата едно парче хлѣбъ на което единъ день тѣхний животъ може да зависи. Колко майки и дѣца проклинатъ прѣзъ цѣлий си животъ бащата защото прахосалъ и пропиля онова което щѣше да имъ е помощъ въ врѣме на нужда!

Единъ истински и свѣстенъ баща нѣма никога да си позволи да прѣкарва врѣмето си въ механата въ пиецне, когато майка и дѣца го чакатъ за вечеря или нѣкъ прѣминаватъ съ оскудно ястие. Баща който знае своитѣ длѣжности и отговорности спрѣмо домътъ си нѣма да прѣска паритѣ си за бесполезни и врѣдителни пития, нѣ ще промислява полѣзни нѣща отъ които цѣлий домъ може да ся наслаждава.

На страна съ цуйката! Колко майки и чада тя облича въ парцали и измѣчва съ гладъ; колко свѣтли умове помрачава; колко честити домове разорява, колко здрави чловѣци прѣждеврѣменно праца въ гроба!

МАТЕРИАЛИЗМЪТЪ И НЕГОВИТѢ СЕТНИНИ. *)

Продължение отъ IX. брой.

Въ защо атенетическото и материалистическото възрѣние намѣри въ тази теория богато орѣже. Обаче това орѣже е тѣло. Ако има прогресъ отъ по-долнитѣ форми къмъ по-горнитѣ, трѣбва въ тѣхъ въ случай, да има и онази духовна сила която дѣйствува въ този прогресъ. Ако разумността и волята сѣ характернитѣ особености на всѣки повисокъ животъ на земята, слѣдователно сѣщата разумность и воля трѣбва да има въ основата и на този животъ. Понѣкога ние слушаме че приказватъ и за «безсѣзнателната разумность.» Хартманъ нарѣди даже цѣла «философия на безсѣзнателното.» Но най-послѣ що е това: безсѣзнателния духъ да дѣйствува цѣлостнообразно? Възможна ли е разумността, които да е въ сѣщото врѣме слѣпа? Това само въ себе си е противорѣчие. А туй значи не логиката, но фантастически измислици да приемаме за законъ на мисляцие. Но даже и да можемъ да си обяснимъ развитието по този начинъ, при все това отъ гдѣ ся появи началото на органическия животъ? Отъ гдѣ ся е появила първобитната клетка? Нима тя сама отъ себе си ся появи? Да

* Въ миналий брой, 132 стр., линия 36 отъ първата колона, вмѣсто „въспитавия“ четнъ възпитатели.

поддържахме това, значи да поддържахме суевѣрието а не науката. Но най-послѣ да приемемъ за минута че тя сама отъ себе си ся явява, тогава отъ гдѣ ся е появила материята, отъ която тя се направи? Нима и тя сама себе си ще произвежда? Въ таквъ случай тя сама е Богъ. Може ли да бжде материята себесъздающия абсолютъ? Въ таквото вѣтрѣшни себепротиворѣчния материализмътъ се забърква. Но нека минемъ сега нататъкъ и разгледаме сетивнитѣ на този прѣхваленъ материализмъ.

Пантеизмътъ обяви че идеята е абсолютъ: спорѣдъ него тази именно идея произведе естеството. Възможно ли е *идеята* да създаде чувственната реалностъ? И какъ е възможно щото идеята да прѣмине въ сѣществуване, и особено въ такова сѣществуване, което се намира съ нея въ противорѣчие? При това прѣминаване отъ идеята въ конкретното битие, при този скокъ отъ облаци на земя идеалистическата философия на Хегелъ потърпѣ крушение. И тѣй, не идеята е абсолютна, но самата тази чувствена реалностъ. Това е слѣдствието, съ помощта на което пантеизмътъ се прѣобърна въ материализмъ. Туй прѣобръщанне стана, и въ това, спорѣдъ твърдението на нѣкоп, ужъ билъ се изразилъ прогресса на най новия духъ. Природата е всичко и именно тази реалната чувственната, вещественната природа. Освѣтъ нея нѣма нищо друго; нѣма Богъ; нѣма задгробенъ животъ. Всичко е вещество и вѣчна смѣна и кръгообръщанне на материята. Да се прогласи материята за абсолютното, неразумността за най високия принципъ, и животинската борба за сѣществуване като нормалната форма на живота, по-долу отъ това нѣма на коя да се слази. И тѣй тържеството на духа на най-новитѣ врѣмена се изрази въ това, че той самъ себе си е смѣна до степенътъ на животното, а живота си е ограниченъ въ чувствениитѣ рамки. Естествениятъ явление е че Богъ и човѣкъ заедно падатъ. Таквъ е неизбѣжния законъ на свѣта. Ако Богъ прѣстава да е богъ, тогава и човѣкъ прѣстава да е човѣкъ. Ако Богъ се прѣобръща въ материята, тогава най високото благо за човѣка става материалното битие, битието на земното чувствено наслаждение, което въ таквъ случай става като цѣлата на живота и на всѣкой земенъ трудъ.

Като говоримъ така ние дохождаме къмъ основната аксиома на най-новата социална демокрация. Тя е произведение на материалистическото възрѣние, слѣдствие на материализма. Слѣдствията ни отправятъ къмъ тѣхнитѣ причини. Да се отрича това би било безумие. И каква полза ако бащитѣ се отричатъ отъ чадата си, когато самитѣ чада тържественно казватъ че тѣ сѣ синове на своитѣ бащи? На едно събрание отъ естествоиспитатели въ Мюнхенъ, Проф. Вирховъ съвѣтваше своитѣ колеги да не популяризиратъ дарвинизма, понеже тази теория съдѣйствува за развиванне на социалъ демократията. Той ся страхуваше отъ сѣщото онова движение, за появяване на което самъ съдѣйствуваше. Това бива тѣй всѣкога. Настъпва извѣстенъ пунктъ, когато човѣцитѣ почнуватъ да се боятъ отъ слѣдствията предизвикани отъ сами тѣхъ. Давидъ Щраусъ до нѣкадѣ

ся е отличавалъ съ аристократизма си: той е защитавалъ монархията и изисквалъ да има углавенъ съдъ и смъртна-та казнь, тѣй като безъ това не може да бжде гарантиранъ въ живота си никой, който има на гърба си по прибрани дрѣхы и нѣколко гроша паръ въ джеба си. При все това, обаче, той систематически е съдѣйствувалъ за искореняване между човѣцитѣ вѣра въ Бога и въ живота отвѣдъ гроба, и въ послѣдното си произведение провъзвасилъ дарвинизма като разрешаванне гатаката на естеството и е проповѣдвалъ култъ на безусловната материя. Слѣдъ това могълъ ли е той да се чуди че човѣцитѣ не се грижатъ че има Богъ и не се страхуватъ да се трепятъ едни други? Вирховъ всичко свѣрхъ-чувствено си обяснявалъ като заблуждение на човѣческии духъ; но когато тълпата почнува да усвоява слѣдствията на подобни учения, той ся страхува и съвѣтватъ да не се популяризиратъ. Като че ли въ наше врѣме възможно е нѣкое учение да остане въ тъмно! Като че ли утрѣ нѣма да се проповѣдва отъ покривъ онова което днесъ се говори въ кабинетата на научния мжжъ! Като че ли не е така всѣкога че тълпата прѣобръща въ дѣйствителностъ онова, къмъ което ученитѣ се отнасятъ само като къмъ теоретическо удоволствие съ което тѣ не биха желали да причинятъ смущение никому. Съ огнь не се играе. Социалната демократия на нашето врѣме е слѣдствие на материализма.

Социалнитѣ движения сѣ ставали въ всичкитѣ врѣмена, тѣй като всѣкога е имало по лицето на земята угнетаване, бѣдность, неравномѣрното раздѣление на земянтѣ блага и проявление на най вѣлико неравенство. Смүтоветѣ въ врѣме на Гракхитѣ и въстание на робитѣ сѣ били така сѣщо и не по-малко социално-движения въ Римъ, както и въстание на селациитѣ въ врѣме на реформацията и социалистическитѣ гърчания въ врѣме на френската революция. Но най-новата социална демократия има характерна разлика отъ по-прѣдшнитѣ движения и то въ двѣ отношения. Първо, въ своя космополитически характеръ. По-прѣдшнитѣ движения ся се стремили само къмъ подобрене на икономическото положение на извѣстно сѣсловие, въ една нѣкоя страна, и въ прѣдлитѣ на общественитѣ ѝ форми. Само отъ френската революция насамъ, слѣдъ поставяние господарствения рѣдъ на нови основи, изникнува стремлението за прѣустройство на държавния строй отъ социалната гледна точка. Обаче най-новата социална демократия отличава се отъ революцията съ своя космополитически характеръ. Този характеръ ся явява като *логическа необходимостъ*. И, наистина, каква полза ще има ако въ една страна общественния животъ се прѣустрои въ спорѣдъ новата социалистическа рецепта, когато тази рецепта не се приема въ другитѣ страни? Тя рискува за винаги да остане проблематична, и нейното дѣйствие ще се осуети съ противодѣйствие отвънъ. Нашето врѣме въ всяко отношение носи космополитически характеръ. Все по-вече и по-вече ние навикнуваме да гледаме на нашата планета, и на цѣлата сума на народния животъ, до колкото поне се простира цивилизацията, като на едно грамадно единство. Скоро цѣлата земя ще ни ся вижда като единъ голѣмъ градъ.

Естествено, прочее, че и социалистическата мисъл приема всеобщия характер и се стрѣми изобщо къмъ прѣустройство живота на цѣлото човѣчество. Такова, толкова дързостно съображение по-напрѣдъ никому не е дохождала на умъ, на надали би било и възможно. Въ това именно се състои първото отличие на най-новата демократия отъ по-прѣдшните социални движения.

Другото отличие състои въ това, че сегашното социалистическо движение, се основава на опрѣдѣленото и само нему свойствено миросъзърцание, това нѣкога не е ставало по-напрѣдъ и починало да се проявява само въ извѣстнитѣ вече френски опитвания за социално политически прѣвратъ. Но онова, което тамъ имаше само спорадически и непроизволенъ характеръ, сега то се явява като нѣщо съзнателно, принципиално и се осъществява съ съзнателна цѣль. Въ най-новия общественъ рѣдъ на социалната демократия прогледва миросъзърцанието на материализма и атеизма, като се стрѣми видимо да се загнѣзди въ земния животъ. Карлъ Марксъ, Фридрихъ Енгелсъ и Фердинандъ Лассалъ тѣзи «отци» на най-новата социална демократия, произлизаха отъ Хегелъ по отъ пантеистически идеализмъ прѣминаха къмъ материалистически реализмъ. Това именно възрѣние се распространява сега и мѣжду по-долнитѣ класове. Онова което по-прѣдъ бѣше философия сега прѣминава въ дѣйствителностъ, теорията въ практиката. И логиката на това става необорима.

И, наистина, ако нѣма Богъ и вѣченъ животъ, слѣдователно този врѣмененъ животъ е всичко. И ако материята е безусловното битие, тогава и чувственното наслаждение е всичко въ този врѣмененъ животъ, и всичко друго е само срѣдство за тази цѣль. Но въ това отношение има навсѣгдѣ неравенство и при сегашното обществено устройство не е възможно никакво равенство и всичко води къмъ още по-голямо неравенство. Владѣющата система на индивидуализма и господството на егоизма и егоистическата експлоатация на по-слабия отъ по-силния, слѣдователно, стария общественъ рѣдъ трѣбва да се замѣни съ новия, който да прѣпятствува на експлоатацията като прѣдостави еднакви условия на материалния животъ. Но този начинъ егоизма щѣлъ билъ да изгуби почвата си а заедно съ това и погубителното си значение. Сегашното домакинство е частно. То трѣбва да стане обществено. Правата на отдѣлнитѣ хора трѣбва да прѣминатъ въ рѣцѣтъ на обществото и по този начинъ всѣкакъвъ егоизмъ, несправедливостъ и неравенство щѣли били да се изгонятъ отъ свѣта. Слѣдователно, срѣдствата на труда: капиталътъ, оръдиата на производството, машинитѣ трѣбова да бѣдѣтъ общо притяжение. Трудътъ ще се разпрѣдѣля отъ самото общество. Всички трѣбова да бѣдѣтъ работници и да получаватъ занятия съобразно съ своитѣ сили. Съобразно съ труда и врѣмето, опрѣдѣля се и възнаграждението. Възнаграждението състои въ предоставянето средствата за наслаждението което така сѣщо е работа на обществото. Паритѣ ставатъ ненуждни. Всякакъвъ изпълненъ трудъ записва се въ внига, и спорѣдъ него опрѣдѣля се и степенъта на наслаждението. По този начинъ най-напрѣдъ равенството ще се

осъществи. Разбира се обществото се нуждае отъ особни органи, които да управляватъ тази машина. У тѣхъ ще се съсредоточава обществената властъ надъ отдѣлнитѣ личности. До сега трудътъ и благо то се е разпрѣдѣлялъ отъ нѣкакъвъ си Богъ, т. е. отъ случая и несправедливостъ. Отъ тука процѣпатъ вечнитѣ бѣдствия, отъ които ний страдаме. На мѣстото на този богъ сега излиза обществото. То т. е. неговитѣ прѣдставители ще бѣдѣтъ провидението. По този начинъ само свѣтътъ щѣлъ билъ да достигне пълното равенство. Тогава всички бѣдствия ще изчезнатъ отъ лицето на земята. Братския сѣюзъ ще да се сключи по между народитѣ, и по този начинъ раятъ ставалъ възможенъ, и щѣло да настѣпи хилядогодишното царуване на земното щастие.

Трѣбва да признаемъ, че се изисква силна вѣра за да се вѣрва въ тѣзи мечтания на бѣдѣщето. Обаче тази вѣра съществува, това учение приема се на вѣра; въ него вѣрватъ като въ ново евангелие. При това въ него вѣрватъ съ фанатизмъ на новата фантастическа вѣра. И както всѣка религия завладѣва цѣлия човѣкъ и се стрѣми да даде извѣстно направление на цѣлия му животъ, тѣй и това социалистическо Евангелие на земното щастие обзема цѣлия човѣкъ и изважда на явѣ новъ редъ на всички му животъ. Само че този рѣдъ е доволно страненъ. Ако до сега ние често слушаме оплакване противъ полицейщината, то това ще е дѣтиска играчка въ сравнение съ исполнителното полицейско господарство, което се прекитра за въ бѣдѣщето. Това ще бѣде безусловенъ терроризмъ, който ще се простира на всѣкадѣ, и въ който ще погине всѣкаква свобода. Живота става тогава на една грамадна фабрика, въ която всѣкий ще бѣде поставенъ на своето мѣсто и ще е длъженъ да изпълнява своята работа, безъ да расхажда много дали тя му ся харесва или не, отговаря ли тя на неговитѣ способности или не. И всички този редъ на вѣщитѣ се поставя подъ най-долната гледна точка, каквато ние можемъ да си прѣдставимъ. Нѣма тука нито дѣръ отъ лични интереси и отъ по-високо вътрѣшно удовлетворение на духа. Тукъ ние срѣщаме най-дебелашкия погледъ на живота. Всичкия животъ се поглѣща отъ вънкашенъ трудъ съ цѣль да произвежда срѣдствата на земно наслаждение. Тукъ се проявява фантазията, на най-долу стоящия фабриченъ работникъ, фантазия, която поставя вечния животъ подъ гледната точка на търбуха. Въ тази пустиня всѣкакъвъ по-високъ духовенъ и нравственъ животъ почнува и въ това социално домакинство скоро би погнѣзало и вънкашното благосъстояние. Въ туй домакинско варварство на живота центрътъ на който се намира въ търбуха, изчезва всѣкаква грижа за бѣдѣщето, и за семейството, а заедно съ туй губи се и най-силния човѣчески мотивъ за труда. При туй абсолютно урѣждане на работния животъ изчезва всѣкакъвъ интересъ къмъ това за да ставатъ извѣстни изнамѣрвания и така да се съдѣйствува на прогреса.

Даже и повърхностния погледъ хвърленъ на това учение е достаточенъ за да убѣди всѣкого, че онѣзи надежди на бѣдѣщето, които то посочва не сѣ друго освѣнъ прости пллюзии

и химери. Обаче жаждата е по силна отъ разума и онова което желаешъ, въ него вѣрвашъ. Най-химерното учение почна да се разпространява толкова бързо, че изненади всички съ своя неочакванъ растъ. И социалната революция все повече и повече заплашва човѣчеството. Бъдщето общество може да се основе само върху развалинитъ на сегашното. И социалиститъ отъ пасивната на Мостъ казватъ, че тѣхъ отъ нищо не ги е страхъ, нц отъ Бога на небето ни отъ властта на земята. Прѣдъ-видъ на такива заявления не е чудно че обществото почнува да се бои. Надеждата че тѣзи врагове на сегашния рѣдъ ще могатъ да се удушатъ съ външнии мѣрки за сега е изоставена. Мислихъ че тази партия сама ще се расконе и ще печезне отъ собствената си вътрѣшна несъстоятелностъ, обаче и това прѣдположение се оказа напраздно. Мислѣхъ че ще бъде възможно тя да се обори съ успяване на образованието. Обаче противникитъ на сегашния общественъ рѣдъ отъ сръдствата на най-новото образование направихъ оръжия за своя собствена армия. Тѣ основахъ много вѣстници и период. списания и по литературния пѣтъ защитаватъ своето дѣло и иматъ сѣюзници въ всички сѣловия. Голѣма надежда имаха че войската ще спрѣ това движение, обаче скоро се убидихъ че и тази надежда е твърде съмнителна: даже и стѣнитъ на казармитъ не спасяватъ отъ заразата. Опитавъ се и исклучителнитъ законъ, които правяха невъзможни всѣкакви външнии дѣйствиа и агитации на социалиститъ. При все това тѣ удържаха почвата въ ръцѣтъ си. И така тѣ не се устраниватъ лесно. Тѣ ся бичъ въ ръката Божия, който напомнява на човѣчеството за грѣховетъ му и го вика къмъ покаяние. Ако обществото не съзнае това, то ще погине, и социалната демократия ще празнува неговото погиванне съ своето дивашко хоро. Отъ тука се вижда колко е опасно да се шегува съ атеизмъ. Подолнитъ классове не разбиратъ отъ двойната бухалтерия. Социалната демократия показва що значи да се шегува съ атеизмъ. И напѣтина, ако нѣма Богъ, тогава хората трѣбова да играятъ ролята на провидението на земята и да наврѣждатъ свѣта спорѣдъ собственитъ си мисли. О, тогава ще видиме ужаснитъ сѣтинии на материализма! Френската революция ще ни се вижда дѣтинско забавление. Въ интереса на безграничния егоизмъ човѣчеството е злоупотрѣбило съ свободата на промисълъ, и съ нечестно придобититъ плодове сѣ се ползували за безгранично наслаждение. И сега защо да се чудимъ че въ обществата се започна движението и се слуша бучението на гърмотевицата? Като говоримъ върху социализма, трѣбова да вземемъ въ съображение грѣховетъ на по горнитъ классове на обществото, които съдѣйствуватъ на неговото порастване. Тѣ жънатъ онова което сѣ събили. А тѣ сѣ посѣили жаждата за гнѣсна печалба, стрѣмление къмъ наслаждение и чувственностъ.

Прочее, нека посочимъ тѣзи три грѣхове на сегашното врѣме.

Всички искатъ отведнажъ да станатъ богати. За съдобиване съ пари сръдствата се неразличаватъ, стига тѣ да водятъ право къмъ цѣльта. Спекулантитъ на борсата, които

толкова сѣ завладѣли европейскитъ капиталисти могатъ да се сравнятъ съ отровното дърво, което отравя живота на човѣчеството. Какво впечатление трѣбова да получатъ сиромаситъ и некапиталиститъ когато гледатъ какъ въ едно кѣсо врѣмевъ тази легкомислена игра ся губятъ и пакъ се придобиватъ цѣли капитали, когато сиромашията е принудена съ потѣтъ на лицето да яде свои оскудени хлѣбъ!

Ламтенне за печалба съдѣйствува на ламтенне за наслаждение. Всичкия наливъ животъ става твърдъ раскошенъ, луксозенъ. Навсѣкѣдъ той прави такова впечатление, като че ли чувственното наслаждение отъ всичкитъ блага е най-високото и съставлява единичката ли цѣль. И ако и по-високо стоящитъ слоеве на обществото така гледатъ на живота, то защо да не гледатъ така и подолнитъ? Ако тѣзи послѣднитъ всѣкога виждатъ, какъ повѣкога само за една вечеръ нѣкой голѣмец прахосва цѣль капиталъ, които би билъ достаточенъ да се прѣхрани едно бѣдно семейство въ течение на една година, то може ли да се мисли че това тѣй не млине, безъ да остави впечатление на настроението и чувствата на массата?

Заедно съ това въ нашия животъ владѣе твърдъ много и чувственността. Ние ще посочимъ на единъ отъ най-лошитъ пунктове. Страшно е даже да се помисли каква грамадна сума пари се прахосва отъ «златната младежъ» на публичнитъ жени въ единъ голѣмъ градъ. Само единъ Берлинъ принася въ жертва на разврата до 60,000,000 лева всѣка година.*) Слѣдъ Берлинъ идатъ Хамбургъ, Хановеръ и др. голѣми градове въ Германия, които сравнена съ Франция е по нравствена...

Но чувственността изявява лошата си страна не само въ форма на развратъ. Тя са облача въ такива дрѣхи, че нея можете да сръщнете и въ попорядочно общество. Кой може да прѣсметне всичкото зло което докарватъ театритъ съ господствующата въ тѣхъ легкомислена френска комедия? Разумѣваме тука не само развалената въ коренъ оперетта, която сама докарва твърдъ голѣмо зло. Извѣстно е, че една отъ подобни прелюбодѣйни пиеси въ едно сравнително кѣсо врѣме сѣ е давала на сцена 220 пѣти партѣдъ и е привличала хора отъ цѣла Германия. Причината на злото още не е въ пиеситъ. Сѣщото зло владѣе и въ пластическитъ изкуства, което съдържа твърдъ много причини за дразнение на чувствата. Едно отъ най-прочутитъ имена между живописцитъ на съврѣмениято искусство е името на Макартъ. Неговото искусство се отличава съ това че сюжетитъ му носятъ крайно чувствено-легкомисленъ характеръ. Неговата картина «Византинето на Карла V» съ триумфъ е минала по испанскитъ изложения на картинитъ въ Европа; при все това изложението на фотограф. снимки отъ тази картина въ народ-

*) Ст. София въ това отношение не пада никакъ по-долу ако се вземе внимание числото на публичнитъ домове, лаптанитъ, тунелитъ, които сѣ явю покровителствуемъ отъ законитъ, а така сѣщо и тайната проституция която е толкова широко распространена въ столицата, развита отъ бившия Министръ Стахоловъ и неговата клика, смѣло можемъ да кажемъ че този най-голямъ градъ въ България ще даде много по-голямъ процентъ въ тази сѣрбна статистика.

нптъ панорами сж били забранени отъ полиция. Какъ може да бжде това че едно и сжщо нѣщо у по-високитѣ класове се брои за образецъ на вкусъ и образование, когато за подолу-стоящитѣ класове, които чѣрпятъ своята естетика отъ панорамитѣ, то се смѣта за забранена отъ законитѣ безнравственностъ? Нпе бихме могли да посочимъ още и много други нѣща до женскитѣ обляблѣ и труфила включително въ които женитѣ приличатъ по-вече на бжджщитѣ кукли, а не на създания Божий украсението на които трѣбова да бжде страхъ Божий и чистота а не безсрамие, за да докажемъ че на всѣкадѣ въ живота владѣе чувственностъ. Но струва ми се, че доста ще бжде и поменатото до сега. Тѣзи сж грѣховеѣ които сж въспитали злото. Най-новия социализмъ е прѣкото възмездие за всичкитѣ прѣгрѣшения на обществото.

Тѣзи сж сетнинитѣ които ни докарватъ въ страхъ за бж. дѣщето ни. Тѣ ся слѣдствието на досегашното ни развитие. Началото е въ принципа на индивидуалната свобода, а въ резултата терроризмъ на цѣлото. Абсолютния Разумъ е покаченъ на тронъ, и господарството стана цдогъ. Безсрамния и смѣлъ разумъ на нѣкакви си евреи, каквито сж Лассалъ и Марксъ, извлече слѣдствието отъ този пантеизмъ и прогласи за Богъ обществото. Началото бѣше себепрославлението на чловѣка, а краятъ му е най-дълбокото му унижение. Идеята на абсолюта бѣ гордостъта на вѣкътъ, а резултата на това бѣ въсхваляването на чисто матерпалното битие. Такава е днешната пропия на историята или по-скоро на логиката. Тукъ има нѣщо методическо. Щомъ първата крачка въ Богоотстъпничество е е направена, пжтътъ е единъ и само единъ: пжтътъ къмъ бездната, гдѣто нѣма вече нищо друго освѣнъ хаосъ и тжло отчаяние, което се прѣклана прѣдъ силата. Излиза именно тѣ както каза едно време Паскаль: трѣбова да се отчайваме или да вѣрваме. Съ други думи резултата на развитието е или пессимизмъ или християнство.

А. И. Ст.

НОВИЯ ПОПЪ.

Попъ Любенъ въ Болницата.

Продължение отъ бр. VIII.

Драганову бѣше приятно че Колю Марковичъ почналъ да схваща че Попъ Любенъ Търповъ не е отъ старийтъ типъ попове, и че у него има нѣщо което заслужава вниманието на всякой здравомислящъ наблюдателъ.

— „Азъ за минута помислихъ и рѣшихъ да вървжъ въ диритѣ на новия попъ,“ продължи Колю прѣдъ Драганова, „и отпавихъ ся право въ болницата. Азъ до като пристигна пѣшкомъ, болното дѣте вече бѣше прѣдмѣтъ на грижата на единъ младъ докторъ. Гледамъ нѣма попа. Надзирателя срѣщамъ, и питамъ: тука ей сега единъ попъ влезе; дѣ е? Той ми посочи отдѣлението на венерическиѣ болѣсти. Влизамъ и ето попа тамъ, сѣдналъ и около двацетъ души

болни зяпнали въ него. Той ги нѣщо занимава съ една беседа. Страшна картина. Гледамъ че най малко половината познавамъ като наши другари. На нѣколко души посовеѣ капаятъ отъ рана; други едва пристѣжватъ отъ нѣкакви невидими рани по тѣлото; други изгубили гласътъ си, види ся отъ рани въ гърлото. Рѣкохъ си: тѣзи хора прѣди да влезатъ въ гробътъ гниятъ. Скърбно.“

— „Що имъ говореше попътъ?“ рече Драгановъ.

— „Отворилъ една малка библия и гледамъ че разговорътъ му бѣше върху прѣдмѣтътъ:“ „Зло гони грѣшниятъ“ и че Христосъ дойде да потърси и да спасе погиналото чловѣчество. Но чудното е че той не говореше като попъ но, като единъ мждрецъ — приятелъ, на тѣзи нещастници. Той научно и споредъ Св. Писание безпощадно бичуваше злото и грѣхътъ, но сжщеврѣменно не губи изъ прѣдъ видъ Христа като вседостатъченъ помощникъ и избавителъ. И думитѣ му падахъ върху сърдцата на слушателитѣ съ авторитетъ — сила не заличима отъ умътъ и сърдцето. Нѣкои плачехъ. А азъ ся чудѣхъ. Мислѣхъ си: ако триѣ хиляди български попове тѣ ся трудятъ съ падналитѣ и загиналитѣ морално и духовно, то какво небесно благословение би ся издѣло върху обществото ни. Съ такава почетъ и уважение ся распрости съ болнитѣ щото кой да е би му благодарно завидѣлъ. Издѣзе вѣнъ въ коридора. Тамъ имахъ случайтъ да ся запозная съ него. Отъ тѣзи минута азъ намѣрихъ въ него единъ благороденъ приятелъ, първо качество. Покани мя да отиджъ когато искамъ у тѣхъ на разговоръ. Той билъ сѣдѣлъ у новата къща, до лелини ми. Азъ отдавна не съмъ ходилъ у лелини. Намислихъ ще отиджъ тѣзи дни да ги навиджъ и ще го посѣтъжъ. Заедно издѣзохме. По пжтътъ той ми каза да го извиня, защото ималъ единъ боленъ приятелъ когото иска за минута да види. Гледамъ той свърна да влезе у бившия ни разилень. Той е отъ шесть мѣсеца болѣвъ и отчисленъ отъ работа. Шесть души сж въ кжщи, всички на него гледахъ. Рѣкохъ: 'дядо попе и азъ ще дойджъ: той е и менъ старъ приятелъ'.“

— „Много добръ; елате.“ Отговори попътъ.

„Влезохме и право при болниятъ. Дѣца и майки съ радостъ го посрѣщнахъ. Разбрахъ че той и други пжтъ е идвалъ въ този бѣдняшки домъ и че той е небесната имъ надѣжда. Дядо Стоянъ съ простъзени и свѣтнали отъ радостъ очи го поздрави, съ едно отъ душа и сърдце: — „Добръ дошелъ отче; Богъ да тя благослови. Ти да не бѣше какво щѣхме да правимъ. Ти ни си като ангелъ отъ небето — ти си Исусъ Христосъ за насъ; ти ни изцѣри и нахрани.“ Попъ Любенъ сложи ржката си на челото му. Той ся отнася съ дядо Стояна като пастиръ съ своитѣ овци — добрий пастиръ.

— „По добръ си вече дядо Стояне“ рече попъ Любенъ.

— „Какъ да не съмъ по добръ? Не видашъ ли че леглото вече е дигнато? Два дена и до чаршията биле ходихъ. Азъ скоро ся надѣвамъ на работа да идъ!“

— „Добръ си дошелъ, Г-шъ Колю,“ ми рече дядо Стоянъ; той види ся едвамъ сега ме позна кой съмъ.

— „Ами знаешъ ли отче,“ той ся обърна пакъ къмъ попъ Любена, и сълзи текнахъ отъ очитъ му, но съ радостъ бѣхъ смѣсени, ’тъзъ заранъ ей прѣди единъ часъ, Прѣдсѣдателя съ новия прокуроръ дойдохъ при мене. Това никогато не съмъ очаквалъ. Бабата мисли че ся сбъркали та иджъ у насъ, а то нарочно мекъ да зарадватъ дошле. Ти отъ ка’ мя научи да ся молиж Богу и да го любиж всичко на добръ ми пойдѣ. Сѣднахъ при мене ей тъй като Васъ, па мя питаха какъ съмъ и ми казаха да ся стѣгамъ скоро за работа, защото пакъ мя назначили. Благодарихъ Богу.“

— „Радваме ся дядо Стоянъ,“ рече попъ Любенъ. Само пазн ся да ся не прѣселиши съ работа; ти си пьрравъ, но помни че си слабъ още.“

— „Прѣдсѣдателя ми подава ржка на отиване за збогомъ,“ продължи дядо Стоянъ, нему му ся сторило че е малко нѣщо да мя посѣтятъ такива голѣми гости, а гледамъ бутна въ ржката ми книжка, цѣли десетъ лева! Дѣцата ми ся постѣ орадвали че прокурора съ всичкитъ ся збогувалъ и по левъ у ржката имъ оставилъ. Богъ да ги благослови. Това ти ли си имъ нѣщо говорилъ Отче?“

— „Попъ Любенъ избѣгна отговора, като каза: „добри християни обичатъ тѣзи, които Христосъ обича, и търси да избави. Той е готовъ да направи всички ни добри.“

„Отъ двѣ три думи съ въздишки и благодарностъ отъ баба Стояница разбрахъ че дядо попъ като ходилъ да ржси и съзрѣлъ болниятъ, и ся постаралъ съ трудъ и материално да го изцѣри и избави отъ болѣстъ, и домътъ му отъ нещастие. Тя ми пошепна че това не е само съ тѣхъ, но съ мнозина сисиромаси като тѣхъ на които дядо попъ Любенъ върши тѣзи благородни дѣла. Драгановъ, това бѣше въ недѣла.“

Попъ Любенъ Проповѣдва.

„Днесъ (въ четвъртъкъ, Спасовдень) ходихъ и го слушахъ като проповѣдва.“

— „И азъ бѣхъ,“ отговори драгановъ; „какъ ти ся видѣ проповѣдъта му? Не ли сѣщинска храна, която може да нахрани безсмъртна душа и човѣшки умъ? Ахъ, камо съ такива попове Богъ да надари България!“

— „Помнишъ ли Драгановъ, отъ дѣ му бѣше

текстътъ; защото, право да ти си кажи, азъ съмъ цѣль дивакъ като дойде работата за съдържаннето на Евангелието.“

— „Лука 24 глава, 46 до 48 стихове.“

— „Знаешъ ли че по едно врѣме мекъ ми ся стори че нѣма хора въ църквата; тъй глухо бѣше и само попъ Любенъ ся чуеше; но когато ся обърнахъ, то що да виджъ; море отъ хора около мене и тъй слушать, като че даже и не дишатъ. Това е нѣлъ прѣвратъ въ нашата църква. Азъ прѣди години помниж че само шумъ и глъчка ся чуеше въ църква. Женитъ дори съ гласъ си расправяха дертоветъ; а мжжетъ като маймуня ся озъртахъ по женитъ.“

— „Увѣренъ съмъ сега не ти е чудно защо ходж на църква.“

— „Разбира ся азъ безъ друго ще съмъ единъ отъ най редовнитъ посѣтители на църквата додѣ е попъ Любенъ тукъ.“

— „Тукъ ще е, то ся знае; кой ще го пустане да бѣга отъ тука? Ний ще сме най голѣмитъ глупци ако испустимъ този попъ,“ каза Драгановъ.

— „Азъ рѣшихъ да вземъ да четж първо Евангелието и ще идж при попъ Любена да ми посочи нѣкои съчишения по Християнството. Азъ сега ще почна да изучавамъ тѣзи *сига* която е въ попъ Любена. Азъ признавамъ чп ний младитъ, ужъ прогресивнитъ, много често нападаме Християнството на равно съ суетвѣрната; но азъ мислж че ний вършимъ една голѣма глупость, като нападаме това което не знаемъ добръ.“

— „Драго ми е,“ рече драгановъ, „азъ вече нѣма да ти наричамъ Марксовичъ, но Марковъ.“ Защото до сега ти ся возеше на чужди кола. Ти исповѣдваше идеи чужди не разбрани и прѣцѣпени отъ самаго тебе.

— „Азъ тѣзъ седмица бездруго ще отидж да посѣтж този добръ настиръ. Сбогомъ за сега. Много ти благодарихъ, Драгановъ, че ти ми си причина азъ да ся пробудж, да ся запознамъ съ това велико явление, новийтъ попъ.“

Марковъ си замина.

Що бѣше проповѣдвалъ новия попъ? До като ся продължавала, по обикновенно му службата, църквата пълна съ любешитни хора приличаше на кипящо море отъ шумъ и глъчъ. Прочете се Евангелието, показа ся попъ Любенъ на вратата на олтарътъ, още първото прѣдложение отъ словото му отиши морето; всички съ внимание слушахъ, испитателно — да видимъ какво ще проповѣдва новия попъ. Но тѣ ся измахихъ; още съ съвсѣмъ краткото си въведение, нему естествено, той ги пороби и прѣнесе на своя мислена почва — тѣ не слушахъ, но като плѣнници, като че нѣкой ги водеше въ новъ, святъ

и съвсѣмъ непознатъ тѣмъ мирѣ. Попъ Любенъ бѣше не само Цицеронъ — краспорѣчивъ, — но и Демостенъ — той владѣше слушателитѣ си съ мислитѣ си и сърдцето си.

Словото му ся състоѣше отъ три части: I *Христосъ е най великото явление въ свѣтътъ*. Той съ вещина и плѣнително доказа, съ факти отъ исторіята и отъ съврѣмений животъ че Христосъ е по велика сила отъ всички сили, които крѣпятъ вселенната и силитѣ, които направляватъ нравственно-духовния миръ. Ако и да прѣдмѣтътъ е високъ, но той съумѣа да го прѣдстави съ такъвъ популяренъ языкъ и примѣри щото никой не останъ да го не разбере. II. *Че това явление е отъ такова естество, щото само чистосвѣстно любящитѣ истината могатъ да го схванатъ и изучатъ*. Тукъ той обясни що е покаяние, какви сж истинно покаяни хора, и че такива ще знаятъ отъ опитъ че Христосъ е сила Божия, която въздига и облагородява човѣка и го приготвя не само да умрѣ съ надежда за спасение въ отвѣдъ гробний животъ, но че го и прави полезенъ членъ за обществото. III. *Че Христосъ е сила съ причината въ себе си умирающа*. Той доказа че Христовото Християнство не умира, но ся прѣзражда, и че то ще избави човѣка социално и морално. Тукъ той бѣше въ най високата температурата на силата си. Той фактически и ясно доказа че Небесний Пълководецъ води армията си отъ побѣда на побѣда и днесъ. Той обърна сериозно вниманието на всички че тѣ като Християни сж войници на този Пълководецъ на мирѣтъ, истината и любовта.

Всички излѣзохъ съ сѣрдца и умове пълни съ избрана храна. Нѣщото което накара Маркова да ся рѣши да изучи Християнството бѣше характерътъ и вѣрата въ Християнството като единствена могуща сила за прѣзражданието на обществото — нѣща които попъ Любенъ притежаваше и вѣрваше.

Да ний, човѣцитѣ не можемъ да знаемъ или забѣлѣжимъ опова нѣщо което не ся прѣдставя било на чувствата ни или на умѣтъ ни. Тамъ дѣто нѣма едно нѣщо ний го не диримъ. Попъ Цоню бѣше пѣленъ съ вино, ракия, глупости и развратъ. Стадото му не обръщаше внимание. Попъ любенъ бѣше съвсѣмъ друго явление, — достойно за човѣшкото внимание, и обществото обърнъ подобающето внимание.

Марковъ вижда какъ попъ Любенъ приготвяла проповѣдта си.

Никола Марковъ въ Петѣкъ вечеръ бѣше у лелини си. Леля му жена проста но здраво мисляща, обичаше сестринника си, но съ тайнствено подозрѣние гледаше на социалистическитѣ му и безбожнически

бръщолювания. Тя го поздрави и прѣе много добрѣ, ако и да ти незнаеше какво има сега въ умѣтъ и сѣрдцето на Коля. Колко изненадана останъ тя когато видѣ че Колю взе да ѣ чете отъ едно малко Евангелие! Леля му отъ радостъ зе да го благослава и пита:

— „Колю, ти ся станалъ другъ; ей тѣй ми ся драгъ. Вижъ колко ми е драго като ми четешъ тѣвъ святи Божии словеса. Дано Богъ ти избави отъ тоя ваджишки социализмъ.“

— „Социализмътъ не е криво лельо, самъ Христосъ въ истинската смисель, като ни учи да ся молимъ: Да дойде царството твое и да бжде волята твоя, както на небето така и на земята, е баща на социализмътъ. Но криворазбраннитѣ социалисти сж които злѣ разбиратъ Евангелието.“

— „Чулъ та Господъ синко. Ей тѣй те искамъ. Тѣй слушамъ и новия попъ веднажъ у проповѣдта си казваше. Ти знаешъ ли новия попъ? Помилвалъ ни Богъ да ни испрати такавъ божий човѣкъ. А то съ попъ Цоня на дяволи шѣхме да заприличаме. Що ся рекло „рибата отъ главата мирише.“ Новъ попъ, нови хора взехме да ставаме.“

— „Зная го, лельо, знамъ добрѣ. Богъ да благослови Драганова, той мя опати да ся запознамъ съ него. Той ми е сега не попъ, но пастиръ, баща и приятель.“

— „Чулъ та Господъ синко; азъ тя видохъ вчера у църквата, па си мислѣхъ: гледай го и тука дошаль да ся гаври съ вѣрата и Бога. Па си думамъ: може ли да има толкова слѣпъ съ умѣтъ човѣкъ, та да ся не вразуми отъ словата на този божии човѣкъ. Сега колко ми е драго че и ти ся ся вразумилъ. Сега ми приличашъ на онзи бѣснущъ отъ когото бѣхъ излѣзли легионъ бесове и послѣ смиренно искаше да отиде велѣдъ Христа.“ Да; Марковъ сравнително прѣдишнитѣ си посѣщения у лелини си бѣше много промѣненъ. Той сега като смисленъ ученикъ търси чистата истина. Чудното е че той безъ да чете или изучава бѣше атеистъ, нищо нищо не вѣрваше, а сега намира че за да изучи бащината си религия изискваше ся трудъ и постоянство придружени съ чистосвѣстни разсждения. Той едва сега зѣ да вижда истинността на думитѣ на единъ евангелски пастиръ. Послѣднийтъ въ единъ разговоръ му казалъ: „Г-нѣ Марковъ, човѣкъ за да е атеистъ, безвѣрникъ на даже и лѣже — социалистъ не иска трудъ. Защото работата му ще е просто всичко да отрича и разрушава и съвѣстѣта си. Но за да служишь Богу изисква ся трудъ, любовь къмъ истината, чистосвѣстность, себеотрицание и знание. Първото значи да ся впустишъ въ устрѣмъ надолу, а второто — да имашъ жизненни сили за да вървишь горѣ и по горѣ вопрѣки всички мжнотии. Той прѣ-

ди всичко знаеше, но сега вижда че било само самобмана — истината не е илюзия.

— „Лельо, каза Марковъ, попъ Любенъ Ви билъ съсъдъ тука“.

— „Да, да, ей тамъ видниш ли що свѣти прозорецътъ? Това е неговата стая.“

Вечеръ въ тъмно, Марковъ дойде у лелини си. Попъ Любеновата къща бѣше двоетажна. На горний етажъ въ една стая той бѣше си турилъ библиотеката и писалището. Тамъ никой другъ не влизаше. Тъзи стая имаше единъ прозорецъ къмъ дворътъ на Марковата деля. Сръщо прозореца имаше една голѣма черница у лелиния му дворъ. Марковъ гледа че въ поповата стая свѣти и мѣрка се нѣщо като човѣкъ. Той се замисли за минута на излѣзе на дворътъ безъ да яви защо.

— „Лельо,“ каза той, „азъ ще излѣж по градината Ви за малко; ей сега ще дойдъ.“

— „Свободенъ лели,“ каза деля му и много лесно си обясни излизанieto му. Но Марковъ бѣше пьргавъ и много любопитенъ младежъ. Закхей за да види Исуса денемъ ся качи на една черница, а Марковъ за да види попъ Любена въ библиотеката му нощемъ, ся кача на черница.

Да, едно двѣ нѣма, тихичко Марковъ ся покатери по черницата и ся намѣсти на единъ клонъ на височина отъ дѣто той много добръ наблюдаваше попъ Любена, безъ да го знае нѣкой. По този начинъ Марковъ бѣше едва четири-петъ метра далечъ отъ прозореца на попъ Любена. Цѣлъ разбойникъ, ако за това съгледателство мотивитъ му не бѣхъ най благороднитъ. Той едвамъ дишаше отъ страхъ да се не издаде. И за негово щастие попътъ не бѣше спусналъ пердето си; защото не е вѣрвалъ, види ся, че некой ще ся качи отъ черницата да го наблюдава. А отъ дворътъ бѣше невъзможно да ся вижда кой що прави въ стаята.

Ето прѣдъ Маркова една прѣкрасна сѣсна за наблюдение. Попъ Любенъ гологлавъ, облѣченъ въ една бѣла антерия, сѣди прѣдъ една маса, на която имаше една ламба и книги натрупани май въ безпорядокъ. Нѣкои отъ тѣхъ отворени, захлупени, други съ подвитъ листъ отбѣлжени. Прѣдъ пона книга, въ ржката му перо. Той чете, мисли и пише. Марковъ го наблюдаваше отъ десната му страна. Отъ лево на попа бѣше библиотеката му. Една книга стоеше постоянно на масата отворена, която попъ Любенъ прѣлистваше, нѣщо прочетеше и пакъ пишеше. Попъ Любенъ нѣколко книги зема отъ библиотеката и ги остави пакъ, но тѣзи една постоянна бѣше прѣдъ него. Тя му бѣше основното ръководство. Марковъ когато го посѣти едва разбра че това бѣше една голѣма библия. Попъ Любенъ често ся замислюваше и единъ умолителенъ погледъ отправѣ-

ше къмъ небето, като устнитъ му нѣщо тихо искаше. Марковъ що не би далъ ако би могълъ да допрѣ ухото ся и да чуе поне една дума отъ тѣзи кратки молитви. Сърдцето му ся измъчваше. Човѣкъ е не наситенъ; той все по-вече и по-вече иска. Види ся и Христосъ за това казва че блаженни ся тѣзи които гладуватъ и жадуватъ за истината, защото тѣ ще ся наситятъ.

Но ето щастие. Попъ Любенъ като че устни въздухътъ да е разваленъ вътрѣ. Всички прогресивни хора сж били любители на чистий въздухъ. Той стана, захана перото, и право до прозореца ся исправи и отвори най горний джамъ на прозореца. Маркова трѣпки го побихъ отъ страхъ да го не съзрѣ пона, и да го не разбере че съ лоша цѣль го наблюдава. Но попъ Любенъ ся поразстѣпка дълбоко замисленъ въ стаята си и моментално колѣнчи прѣдъ масата си, остави перото, съ лакитъ опрѣни о масата издигна ръцѣтъ си къмъ небето, отправи и очитъ си къмъ небето, и почна почти съ гласъ молитва най горѣща съ която като съ артилерия бомбардираше небето. Не, той хлопаше на небеснитъ врата, за нѣщо отъ което имаше твърдъ голѣма нужда. Марковъ напрѣгна вниманието си и прѣстана дори да диша и слуша:

— „Отче мой небесний,“ казваше попъ Любенъ, „слабъ и немошенъ съмъ. Ти си всемогущъ, азъ съмъ почти безуменъ, Ти си источникъ на най възвишенната мъдрость, молихъ ти ся помози ми да мога да приготвѣмъ словото си така што ти да благоволиши да го благословиши, што твой Духъ да го оползотвори въ умовѣтъ и сърдцата на тѣзи твои драгоценни безсмъртни души, които ся ми повѣритъ да водѣ съ цѣтъ на святость и вѣченъ животъ. Отче мой, ако ти ми не помогнешъ азъ съмъ безполезенъ даже и врѣдителенъ за тѣзи твои заблудени но искрени чада. Не ли ти ся ся обща.“...

Силенъ вѣтръ задуха и Марковъ не можѣ да дочуе до край тѣзи молитва. Боже мой, ся думаше Марковъ, най-достойний попъ като погивающъ грѣшникъ ся моли и ся труди, а най невежийтъ и развратнийтъ като дребей ся надува и като волъ нѣмѣ. Но той си припомни че най великий Първо-свѣщенникъ, Христосъ, така ся молене въ пусто мѣсто. Дойдохъ му на умъ и думитъ на Павла, които той снощи случайно сръщна въ Евангелието че: „Силата ми въ нѣмошь ся показува.“

Марковъ ся уплаши че деля му ще го дирѣ и подозре въ нѣщо, за това стѣзе отъ черницата, и ся отправи пакъ въ стаята у лелини си. Но нему вече не бѣше чудно че попъ Любенъ така възнува и владѣе обществото. „Богъ и всички небесни сили сж съ него,“ си думаше той.

— „Нѣщо да ни ти е лошо, бати Николай,“

думаше братовчедка му, едно на около 15-16 год. момиче, дедина му дъщеря.

— „Не, Радке; никога не съмъ билъ тъй добръ както тѣзи дни съмъ. Азъ тѣзи дни надничамъ въ единъ новъ свѣтъ и новъ животъ. Та тѣзи е причината че съмъ май позамисленъ.“

— „Излизе вѣнъ по двора; доста стоя тамъ, та затова та питамъ.“

— „Азъ гледахъ какъ ся праватъ проповѣди които владѣятъ и влияятъ за добро цѣло общество.“

И Радка не му разбра що искаше да каже. На и майка ѝ не може да разбере що знача това.

На другия денъ Марковъ бѣше при Драганова. Той му каза че знае вече отъ дѣ пошъ Любенъ черни своитѣ сили на полѣзностъ. Даже той каза че само като тоя пошъ благородни думи могатъ да вѣрватъ въ Бога и да проумѣватъ волята му.

— „Отъ дѣ ги черни тѣзи сили този характеръ и това благоразумие?“ рече Драгановъ.

— „Отъ благородното си сърдце, отъ богатата си библиотека, отъ Словото Божие и отъ самага Бога.“

— „Какъ знаешъ това?“

— „Азъ сноши имамъ случайтъ, твърдѣ редѣтъ, съ очитѣ си да видишъ, съ ушитѣ си да чуѣ.“

Да, той расправи Драганову пошѣнитѣ си наблюдения. Драганову бѣше много драго че Марковъ тъй усърдно испитва всичко което може да го доведе само въ пѣтътъ на истината.

— „Увѣрявамъ та Драгановъ че въ Недѣля ще имаме чудесна проповѣдъ.“

И наистина проповѣдта на попъ Любена бѣше силна, плѣнителна и много поучителна слѣдующата Недѣля.

К. Г. П.

„ИЗРѢЧЕНИЯТА ХРИСТОВИ“ *)

Новооткритиятъ Палиросовъ Листъ Съдържащъ
Осемъ Прѣдполагаеми Изрѣчения Христови
писани въ Третото Столѣтие.

Наскоро Господа Бернардъ П. Грелфелъ и Артжъръ С. Нжитъ принадлежащи на Дружеството за изслѣдване Египетъ (Egypt Exploration Fund) сж направили забѣлжителна „Находка“ въ Египетъ. Въ разказа, що сж обнародвали за своето откритие, тѣ казватъ, че като изслѣдвали съ разноснитѣ на горѣспоменатото дружество, на мѣстоположението на стария Африкански градъ Оксирипкусъ, който билъ расположенъ на края на Ливийската пустиня, около 200 километ-

ра на югъ отъ гр. Кайръ, тѣ намѣрили листа съ „Изрѣченията Христови“ въ единъ купъ смѣтъ. Той билъ между много други папируси, всички съ древня дата, по-вечето отъ тѣхъ отъ прѣди 1600 до 1700 години. Това се доказва отъ стила на писанията, вида на буквитѣ, и на съкращенията що се употрѣбаватъ, които не сж се употрѣбавали подиръ годината 300 слѣдъ Р. Х.

Страницата се вижда да е била скъсана отъ една книга, понеже има номера на единъ голѣмъ листъ (folio), Той е писанъ и отъ двѣтъ страни и е истритъ на долнята частъ, което показва че съдържалъ оригинално два три реда, които сж изгубени за насъ. Очевидно е, при това, че прѣдшествующата страница е съдържала по-вече отъ „изрѣченията“, тъй като е явно, че първото изрѣчение на страницата е продължение и непълно. Всичко има 43 реда на двѣтъ страни на листа, и всѣки редъ съдържа около четири думи. Въ нѣкои мѣста писанието е тъмно, и въ други е съвсѣмъ заличено. Всички изрѣчения сж осемъ; двѣ отъ тѣзи изрѣчения не е било възможно да се прочетѣтъ, при все че на едното отъ тѣхъ е останала единичката Гърцка дума за „просся“, което показва че е ново за насъ изрѣчение, понеже нѣма въ Евангелието изрѣчение Христово, което да съдържа тази дума.

Ето прѣводѣтъ на изрѣченията.

1. «Иисусъ казва: И тогазъ щѣмъ видѣ чисто да извадишъ сжщната, която е въ окоето на брата ти.»

Това е тождественно съ Лука 6;42.

2. «Иисусъ казва: Освѣтъ ако не постипте отъ свѣтътъ, нѣма да намѣрите царството Божие; и освѣтъ ако не пазите Сжбботата, нѣма да видите Отца.»

Това изрѣчение, ако е истинско, е негли като едно отъ изрѣченията които Христосъ употрѣби въ Мат. 5; 21-24 за да покаже духовното значение на заповѣдитѣ. Постението на Християнина трѣбва да означава въздържание отъ всѣкаква свѣтовщина, и Сжбботата, що трѣбва да се пазѣ, е Сжбботата на вѣрата описана въ Евр. 3; 1-11.

3. «Иисусъ казва: Застанахъ всрѣдъ свѣта и въ плѣтъ ме видѣхъ, и намѣрихъ всички челоѣци пияни, и никого не намѣрихъ да жадува помежду имъ; и душата ми скърби за синоѣтъ челоѣчески, защото сж слѣли въ сърдцата си.»

Необикновенното употрѣбение на миналото врѣме въ това изрѣчение внушава мисълта, че може да е извлѣчение изъ едно отъ

(*) Изъ Американския религиозенъ вѣстникъ: Christian Herald and Sign of the Times.

апокрифическитѣ списания, които имали за цѣль да даждѣт разговоритѣ държани отъ Иисуса съ Неговитѣ ученици слѣдъ Неговото въскръсение.

4. Четвъртото изрѣчение е загинало; само една дума е останала отъ него.

Това е Гръцката дума за просия. По-неже тази дума, както се вече каза, не се е употребявала отъ Христа въ кое да е отъ четиритѣ Евангелия, то изрѣчението, ако бѣше излѣло, щѣше да бѣде ново.

5. Петото изрѣчение гласи:

Иисусъ казва: Където има и има единъ само, Азъ съмъ съ него. «Подигни камъка, и тамъ ще ме намериши. Разцѣпи дървото, и тамъ съмъ Азъ.»

На първъ погледъ това изрѣчение се вижда като творение на одного който вѣрва въ пантеизма, който като че е искалъ да има потвърждение въ прѣдполагаеми думи Христови. Внушило се е, обаче, отъ Проф. Б. В. Бакона, въ една статия въ Американския вѣстникъ Independent че трѣбва да гледаме на Авраама, издигащъ олтарь отъ нерасѣчени дърва и расцѣпващъ дървата за прѣнасение Исаака въ жертва (Быт. 22;9,) като ключъ за разбиране знанието на това изрѣчение.

6. Шестото изрѣчение съвпада отчасти съ Лука 4:24.

«Никой пророкъ не е прпегъ въ своето отечество; нпто нецѣрява лѣкарьтъ тѣзи, които го познаватъ.»

7. „Седмото изрѣчение е подобно на Мат. 5;14, но е непълно, и гласи;

«Иисусъ каза: Градъ съграденъ на върха на високъ хълмъ, и добръ основанъ не може нито да падне нито да се скрие.»

8. Осмото изрѣчение не може да се прочете.

Отъ горнитѣ изрѣчения има, както видѣхме, три нови: второто, третото и петото, които могатъ да се тълкуватъ различно.

Много интересни въпроси се подигатъ отъ този интересенъ документъ. Че е билъ писанъ отъ единъ вѣрующъ въ Христа е вѣроятно, но на какво основание е правилъ той своя сборникъ отъ изрѣчения, и да ли е зналъ за нѣкои отъ Евангелията, които сж дошли до насъ, е неизвѣстно. Твърдѣ е възможно по-нататъшно изслѣдване да изваде на видѣло други папироси, които ще ни даждѣтъ възможность да разберемъ характера и съдруженията на писателя, и по този начинъ може да научимъ мотива, който го е ръководилъ въ избора на тѣзи из-

рѣчения. До тогазъ, колкото неоспоримо стари и да сж тѣ, тѣхната автентичность трѣбва да се счита за съмнителна. За сега не може да има другъ испитъ за тѣхъ освѣтъ оизи на съглазяване съ Евангелията.

С. Т.

ПРИДОБИВАНІЕ ДУШИ.

„Който придобива души, мъдръ е.“ Придобиванieto на една душа е мъдро нѣщо, защото отъ всичкитѣ Божии творения само душата е прѣдначена да прѣбѣжда за всегда. Трудътъ и ждивенъ върху какво и да е друго нѣщо ще изгори въ послѣдния пожаръ; небесата ще се растопиктъ, земята съ всичкитѣ ѳ произведения ще изгори; памятницитѣ на които челоуѣци сж изваяли имената си, ще станѣтъ течни, пиринчътъ, златото и среброто съ изваянитѣ на тѣхъ епитафи ще исчезнатъ, само душата ще прѣживѣе пирамидитѣ, сфинксътъ, скалитѣ, земята, слънцето и звѣздитѣ; затова, ако искаме да извършимъ нѣщо трайно, мъдро е да работимъ за души. Придобий една душа за Господа и ти си възбудилъ импулси, които ще продължаватъ трептенieto си когато врѣмето стане като мехурче въ океана на вѣчността. Ето истина, която заслужва усърдното размисленіе на всѣкой Християнски старателъ.

Около основитѣ на величественния сводъ на Лондонската катедра Св. Павелъ се намира слѣдующия надписъ въ честь на архитектътъ, Съръ Христофоръ Ренъ: Si monumentum requiras, circumspice. Ако търсиши памятникътъ му, гледай наоколѣ си. Но памятникътъ на Реновий гений ще се изрони до земята, а спасенieto на безсмъртнитѣ души изработено чрѣзъ усърдието на скромни мъже и жени ще продължава като памятникъ на тѣхната грижа и себепожертвенна ревность, когато, както поетически е изказано, „слънцето остарѣе и мѣсецътъ истине.“

Отъ всичко що се върши въ този свѣтъ, нищо не изисква толкова мъдрость колкото придобиванieto на души. Нуждаемъ се отъ мъдрость относително врѣмето за доближаваніе до тѣхъ. Погрѣшка е да се тегли плодътъ прѣди да е узрѣлъ; когато узрѣе, той сами ще падне въ ръката. Псалмиста се молише Богу да стане и помилва Снонъ, защото врѣмето за помилванieto му, ей упрѣ-

дѣленото врѣме, бѣше дошло. Има врѣмена когато може да се каже, упрѣдѣленото врѣме на една душа се вижда да е дошло. Блаженъ онзи християнски старателъ, който се намѣри тогава готовъ да се доближи съ поканата на Исуса Христа.

Отъ голѣма важностъ е да се узнае най-сгодното врѣме за доближаване до една душа. Голѣма врѣда може да се причини съ много бързания, както и съ много бавения. Оваи день гледахъ изливанието на единъ металически прѣдмѣтъ. Мѣсеци бѣхж изживени въ приготвянето на калъпътъ; съ голѣма грижа металическото смѣшение бѣ направено и растопено; голѣмитѣ казани съ растопения металъ бидохж намѣстени при изходнитѣ тръби, и тъкмо когато всичко бѣше готово се даде знакъ за изливане. Една минутка по-рано щѣше да развали работата вършена прѣзъ нѣколко мѣсеца. Голѣмо внимание се изисква при избирането на врѣмето, кога да се доближиме при една душа. Майки, внимавайте да не бѣде обръщанieto на дѣцата ви прѣсилено. Молѣте се Господу и той ще ви покаже врѣмето, когато думитѣ на вашитѣ синове и дъщери сѣ най-достъпни и тогава врѣмето за спасението на тѣхнитѣ души ще да е дошло.

Нуждаемъ се отъ мъдростъ относително начина. Нека се научиме отъ земледѣлцитѣ. Пророка казва: „Не се вършее чернухата съ диканя, нито колело отъ кола се завъртя върхъ кимионътъ.“ Земледѣлеца внимава за всѣка работа да употреби тѣзи оръдия съ които тя може да се извърши.

Подобно въ риболовството, рибарьтъ е много внимателенъ относително стървежътъ, вѣдицитѣ и мрѣжата що употребява. Нѣкои риби се ловятъ една по-една като се прѣлтъгватъ съ едно червейче, други се ловятъ съ голѣми мрѣжи подобни на употребената отъ ученицитѣ на Галилейското Езеро. Глупостъ ще бѣде да се стараемъ да уловимъ коя и да е отъ мирнадитѣ риби, които населяватъ водитѣ, по единъ и сѣщи начинъ. Освѣтъ това, има разни начини на постѣпване за уловяването на една и сѣща риба; извѣстни риби има които по-нѣкога съ вѣдицата се оставятъ да играятъ до като се уморятъ вече, съ мрѣжата по-лесно се истеглюватъ на брѣгътъ.

Всичко това е притча. Не трѣба да очаквашъ, че единъ начинъ ще бѣде равно сполучливъ за всички. Дѣтето, израснѣло и от-

гледано въ Християнски домъ, ще се обърне къмъ Христа, ако му кажемъ за неговата любовъ и какво той изисква отъ насъ; но за закоравелия грѣшникъ трѣбва Синайската грѣмотѣвица и приложението на законътъ. Исусъ придоби Самарянката чрѣзъ апелъ къмъ недоволното ѣ сърдце, което копнѣеше за вода, която да испѣди жаждата за всегда; но Никодима придоби чрѣзъ строго наставление за необходимостта отъ новото рождение. Матей се обѣди да послѣдва по единъ начинъ, Закхей по другъ, а Мария Магдалина по другъ. Ако дѣйсвително желаеме да придобиеме една душа, добръ ще сториме да я изучиме, да узнаеме навикновенията ѣ, да я слѣдиме и да се доближиме до нея по начина, който никое око, освѣтъ дълготърпеливата любовъ, не би могло да издири.

Помислѣте си съ какво внимание единъ генералъ изучава една крѣпостъ или нѣкоя стратегическа точка, която иска да прѣвземе. Той испраца вѣрни пратеници отъ близу да я съгледателствуватъ, качва се самъ на нѣкоя височина и събира всевъзможни свѣдения посредствомъ карти, планове или отъ живущитѣ около нея. А трѣбва ли ний съ по-малко внимание да се стараеме за придобиване души за господата, или да се отчайваме, ако изведнажъ не сполучиме? Ний сме много наклонни да зимае едно отблъснудване като послѣдно, вмѣсто да подновяваме нападениято пакъ и пакъ.

Нуждаемъ се отъ мъдростъ въ посрѣщанieto на възражения. Въ нѣкои случаи има сѣщинско прѣпятствие за обръщанieto на една душа, което трѣбва съ голѣмо благо-разумие да се прѣмахне прѣди да очакваме обръщанieto; камикътъ трѣбва да се отвали отъ отверстието на гробницата прѣди да може мъртвеца да излѣзе. Въ други случаи ще ни се прѣдставятъ възражения само за да се отблъсне нападателната сила. Да се сражаваме съ такива ще е толкова бесполезно колкото е било старанието на Херкулесъ да убие хидрата чрѣзъ отрѣзване главитѣ ѣ. Има врѣмена и мѣста гдѣто Християнството трѣбва да се защити чрѣзъ полемически разисквания на мъчни въпроси. Нашата религия не се страхува отъ полемическата арена. Нейния неустрашимъ апелъ е къмъ истината. Но погрешка е да се прѣдставятъ бѣзвернически възражения въ проповѣдитѣ или молитвенитѣ събрание, само за да имъ

се отговори, когато по-голямата частъ отъ слушателитѣ не сж никога слушали за тѣхъ по-прѣди. Има нужда не толкова отъ това колкото да се привождатъ думи въ присѣйствието Божие и да разсѣждатъ за правда, за въздържание и за идущия сѣдъ. Съкрушеното Христово сърдце съкрушава сърдца. Кръстътъ е божественный магнитъ.

Като казвамъ това не искамъ съ него да отклонявамъ усърднитѣ работници отъ да сѣжтъ сѣмето по край всичкитѣ потоци. По добръ е лѣкътъ да е опитъ и да стрѣля случайно, отколкото никакво старание да нѣма. Нека се прѣскатъ брушури на лѣво и на дѣсно. Нека се правятъ всевъзможни усилия да се освѣтляватъ, да се умоляватъ и убеждаватъ всички. При все това, когато искашъ да спечалишъ нѣкоя душа, трѣбва мѣдро да постѣпвашъ по отношение на сръдствата и начина на посрѣщащие възражения.

Сърдцето ти нека бѣде пълно съ любовта Христова и то ще си проправи пътя до душата на друго. Въ любовта има божественъ магнетизмъ и съчувствие.

Но надъ всичко друго, когато душата на работника е съвършено подчинена на Спасителя и изпълнена съ Духъ Святъ, чудесенъ тактъ и търпение се вдъхнуватъ. Геденъ бѣше облѣченъ съ Духътъ Божий и сполучи. Духътъ Божий и сега се вижда да облѣча тѣзи посрѣдствамъ които той върши спасителната си работа. Ако искашъ прочее, успѣхъ въ придобиване на души, подчини се Богу и той ще те облѣче съ своя Духъ.

Душитѣ, които придобиемъ за Господа, единъ день ще бѣдѣтъ нашия вѣнецъ. Апостолътъ каза на своитѣ Солунски обръщеници, че тѣ щѣхъ да бѣдѣтъ радостта и вѣнеца му въ онзи день. Като че ли самъ Иисусъ Христосъ ще исплете въ вѣнецъ тѣзи които сме придобили за него. Но кой ще смѣе да тури на главата си този вѣнецъ? Както е казалъ единъ, ний ще имаме ново небе въ всѣкого когото сме завели на небо; но ще се обърнемъ къмъ Господа и, като сложимъ вѣницитѣ си при нозѣте му, ще извикаме, „Не намъ, не намъ, но на името ти да бѣде слава въ вѣки вѣковъ.“

Прѣвелъ: М. Н. П.

„Твоя мъжъ“, каза единъ посѣтителъ съжовствително, «бѣше человекъ съ много отлични качества.» «Да,» въздъхна вдовцата; «той билъ единъ добръ человекъ. Всякой казва така, нъ азъ не бѣхъ добръ запозната съ него, защото той принадлежаше на шесть вечерни клубове гдѣто и прѣкарваше времето си.»

За Младитѣ.

МАЛКИ ЦАРЧЕТА.

КНЯЗОВЕТЪ ВЪ КРѢПОСТЪТА.

Имаше една Английска царица която сѣдѣше на земята, плачаше и си късаше хубавата дълга коса защото дѣцата ѝ бѣха взети отъ нея. Душата ѝ бѣше огорчена и тя викаше, „желанието за царство не знае никаква благодать, братия сж били проклѣтия на братия, и роднини немогатъ да уповаватъ на роднини.“ Една група възрастни мъжии стояха прѣдъ нея; благородни съ скъпи мантии, кавалери съ орѣжия, и единъ владика съ официални одѣжди. Всякой съ

Князоветѣ въ Крѣпостъта.

рѣдъ я убѣждаване да си утѣши като я увѣряване че никаква поврѣда нѣма да се нанесе на нея или на домътъ ѝ. Задъ царицата сѣдѣха нейнитѣ петъ дѣщери, дѣтѣ високи любезни момичета, най-старата шестнадесетъ годишна, и три весели, здрави момиченца. При нея стояше младий ѝ синъ Ричардъ, глѣдайки ту къмъ насълзеното лице на майка си, ту къмъ замисленитѣ посѣтители. Той знаеше твърдѣ добръ че баща му бѣше умрѣлъ, че братъ му Едуардъ трѣбваше сега да бѣде царъ на Англия, да управлява земята и да се грижи за фамилията макаръ че той бѣше само на тринадесетъ

години. Ричардъ ся радваше че той бѣше двѣ години по-младъ. Тѣзи господа искаха да го заведътъ да види брата си, но майка му ся страхуваше да го остави да отиде. Той знаеше че тя ся страхуваше отъ чича му, Ричардъ Глоусестерский Дукъ. И той ся чудѣше какво може да му стори чичо му.

Въ онѣзи дни дѣцата почнуваха твърдѣ рано грижитѣ на живота. Това тихо едина-десять годишно момче ся оженило на петъ годишна възраст за малката Лейди Аннѣ, дъщеря на богатий Норфокский Дукъ. Тѣзи дѣтински женидби били доста обикновенно нѣщо мѣжду голѣмитѣ хора прѣди четирестотинѣ години. За този случай, църквата била окачена съ платове отъ злато, и цѣлий дворъ присѣдствувалъ въ великолѣпни одѣжди. Царицата сама завела малкий си синъ до олтарѣтъ; братъ ѿ, Риверский Хрлѣ, водялъ малката невѣста, и избраната публика ся кикотяла и шепняла за хубавото зрѣлище. Двѣтѣ дѣца ся доста гордѣяли че били срѣдоточие на толкова шумъ и вълнение. Бѣдна малка невѣста! тя умрѣла слѣдъ година или двѣ. Бѣдний малкъ младоженецъ! той не доживелъ да стане дѣствителенъ мжжъ на нѣкоя жена. Колкото за брата му Едуарда, който вече билъ на тринадесать години, прѣди да можялъ да ходи, той билъ носенъ по всякакви паради и церемонии гдѣто ся считало прилично за наслѣдникътъ на прѣстола да ся явява. Когато той билъ на осмьнадесать мѣсеци, той сѣдялъ при царѣтъ и царицата да приеме Какстонъ, първий Английски печетаръ, когото чича му, Лордъ Риверсъ, прѣдставилъ на дворецѣтъ. Една цѣнна стара картина прѣдставлява тази сцена съ Князь Едуарда като едно пълно червендалесто бебе съ дълга жълтеникава коса, внимателно глѣдайки на нѣщо което въ онѣзи дни било едно чудо — една дѣйствиелно печатана книга.

Когато царѣтъ, баща му умрѣлъ, Князь Едуардъ бѣше въ крѣпостъта Ладлоу съ чича си, Лордъ Риверсъ, Какстоновий приятель. Тѣ трѣгнаха изведнжжъ за Лондонъ, но по пята били причакани и уловени отъ въоръжени челоѣци. Сега кой можѣше да бжде водителътъ на тѣзи челоѣци освѣнъ другий чича на Едуарда, Ричардъ Глоусестерский Дукъ, братътъ на починалий царъ. Той бѣше много различенъ челоѣкъ отъ усвѣршенствуваний и храбрый Риверский Хрлѣ, макаръ че и той бѣше

толкова хитръ. Той бѣше гърбавъ и сакатъ съ едната ржка. Присмивкитѣ които той бѣше слушалъ прѣвъ цѣлий си животъ за личенъ изглѣдъ не бѣха подобрили неговий характеръ. Той бѣше единъ свирепъ, лукавъ и честолюбивъ челоѣкъ, и слѣдъ момчетата, Едуардъ и Ричардъ, той бѣше наслѣдникътъ на Английский прѣстолъ.

Нѣма сжмиѣние че той никога не забравяше този фактъ, но испърво той не каза нищо върху това. Той хвърли Хрлѣ Риверсъ и неговитѣ послѣдователи въ тъмница, но той прогласи малкий Едуардъ, царъ на Англия, той писа едно любезно писмо на царицата, въ Лондонъ, и като тѣ стигнаха въ градътъ, той облѣкалъ момчето въ царска багряница и вървѣлъ при него изъ улицитѣ, шапка въ ржка, като посочвалъ по-стояно съ ржка къмъ него че той е царѣтъ.

Всичко това немогло да измами царицата майка. Щомъ чула че синъ ѿ билъ въ ржцетѣ на криво-гърбий Ричарда тя побѣгнала въ олтарѣтъ на Уестминстеръ Аббе съ другитѣ си дѣца. Въ онѣзи стари свирепи военни врѣмена великитѣ църкви имали правото на покровителствување на всички които потърсвали тамъ прибѣжище отъ неприятелитѣ си. Даже разбойници и убийци неможѣли да ся зематъ отъ святилището за да ся накажатъ. И тѣй царицата ся почувствувала доволно безопасна въ святилището на Уестминстеръ, съ малкий си синъ Ричарда и съ дъщеритѣ си.

Мѣжду това Криво-гърбатий Ричардъ подъ притенцията на приготовление за едно тържественно коронясване държѣлъ братовий си синъ Едуарда затворенъ въ една тъмна крѣпостъ, и всякой день мислѣлъ по кой начинъ да тури въ ржцѣ и брата му Ричарда. Ако откровенно прѣстѣпяше законътъ на святилището, ако пратепе войници съ сила да земе бѣжанцитѣ, всякой щѣше да вика на него, срамъ! И тѣй той държалъ едно събрание отъ своитѣ свѣтници и имъ доказалъ че дѣцата не трѣба да ся държатъ въ святилището. То било мѣсто да покровителствува мжжие и жени, които ся направали нѣкое прѣстѣпление, отъ отмжчението на тѣхнитѣ неприятели; и като дѣцата не сж могли да направятъ нѣкое прѣстѣпление, тѣ не сж нуждаятъ отъ това покровителствување. И всичкитѣ лордове събрани въ свѣтъ, повѣрвали похвалнитѣ му думи. И тѣй тѣ отишли и казали на

царицата че Князь Ричардъ трѣбва да излѣзе; тѣ, неговитѣ вѣрни подданици ще го заведѣтъ до любезний му чича.

О, какъ ги моли царицата да оставятъ си-на ѿ! Момчето не е добръ каза тя, и ще бѣде най-безопасно съ майка си. Ако написти-на синъ ѿ Едуардъ желаялъ единъ другаръ, нека намѣрятъ нѣкой другъ вмѣсто брата му. Человѣкъ който има амбиции за корона ватваря сърдцето за всяка благость къмъ роднинитѣ си. При все това нищо нѣма да ползува такъвъ единъ человекъ да убие Едуарда ако той не убие и Ричарда, защото до когато единъ князь живѣе Англий-ский народъ нѣма да позволи никому дру-гиму да бѣде царь. Прочее да ся държатъ дѣцата отдѣлно бѣше по-безопасно за тѣхъ. Но благороднитѣ пакъ настоявали Ричардъ да отиде съ тѣхъ. Най-послѣ царицата съ скръбъ казала: „азъ го прѣдавамъ и брато-вий му животъ съ него въ вашитѣ рѣцѣ, и отъ васъ азъ ще ги приемамъ прѣдъ Бога и человекъ. Бѣдете вѣрни вий, азъ зная добръ, и сила имайте вий, ако искате да ги упазите безопасни, нѣ ако мислите че азъ ся боя много, внимавайте да не би пѣкъ вий да ся страхувате твърдѣ малко. „Сбогомъ, любез-но чадѣ“, извика тя, като ся обърна къмъ мал-кий Ричарда, „Богъ да тя пази! Дай да тя цѣлуна още единжъ прѣди да отидешъ, за-щото Богъ знае кога ще ся видимъ пакъ.“

Тогава тя го цѣлуна и благослови го и обърна къмъ него гърбътъ си и плака. И не-винното дѣте така също плака. Когато го довели до грозний му Криво-гърбатъ чича Ричарда, той го хваналъ съ рѣцѣтъ си и извикалъ: „Сега добръ дошелъ, мой Лорде, отъ всичкото ми сърдце.“ Тогава той го зат-ворилъ въ крѣпостъта при брата му. Тази крѣпостъ стои още и до днесъ въ Лондонъ. Тя е близо при рѣката; има една висока стѣ-на около нея; задъ стѣната имало твърдѣ дълбокъ трапъ за да не може никой да вла-зя или излазя. Много забѣлжителни лица сж бивали затваряни тамъ, и мнозина сж умирали отъ най ужасна смъртъ. И по тази причина тази кула въ която били затворени двѣтъ малки Князчета ся наричала Кърва-вата Кула. Тѣмъ ся позволявало да ходятъ изъ нея, нѣ не вѣнъ отъ нея. И тѣй тѣ ся скитали на горѣ и на долѣ изъ тъмнитѣ за-вити стълби и изъ посланитѣ съ камъни входове, и ся чюдели какво ще ся прави съ тѣхъ. Единжъ гвардинитѣ чули бѣдното цар-

че да казва на брата си съ въздишки и скръбъ: „Дано чича ми не ми земе живота, па нека ми земе короната.“

Старитѣ караули показвали на новитѣ тѣ-зи двѣ хубави момчета съ кадифени дрѣхѣ, съ златна коса като слѣпченна свѣтлина, въ това страшно мѣсто. Тѣ казвали често че по високото което ся изглѣжда нажалено нѣ ся старае да ся покаже че ся не страхува, е Едуаръ V., Английский царь; че онзи знакъ около лѣвото му колѣно ся носи само отъ князове и царие; и че по малкото момче ко-ето ся държи всякога близо при брата си и се стрѣска отъ шумътъ на тѣхнитѣ стѣн-ки въ тъмнитѣ проходи — е младий Ричардъ, Йоркский Дукъ. Ако пѣкъ и той умрѣ, за-коиний царь ще бѣде моя Лордъ Протек-торъ, Глоусестерский Дукъ. Защото Ричардъ Криво-гърбатий сега ся наричаше Лордъ Протекторъ, и имаше всичко по волята си.

Той още претендираше че приготвяла едно славно коронавание на младий си срод-никъ; той даже зарѣчалъ едно угощение за празникътъ; нѣ провизинитѣ ся развалили и трѣбвало всички да ся хвърлятъ, а коро-нацията пакъ не станала. Единжъ той сви-калъ великитѣ лордове на царството съ цѣлъ да ся съвѣщава за тази коронация, нѣ ко-гато тѣ ся събрали, той почналъ да ся оп-лакна отъ лошавината на царицата майка. Той казалъ че тя е магисница — хората вѣрвали такъви нѣща тогава. Той казалъ че тя никога не трѣбвало да бѣде царица на Англия, нито пѣкъ дѣцата ѿ сж приспособени да бѣдѣтъ царие. Той казалъ че тя била магносала починалий царь, неговий братъ. Тогава той посочилъ сухата си рѣка и казалъ че това е нейна работа. Сега, всич-китѣ присѣтствующи лордове знаели че не-говата рѣка била суха отъ раждане, и единъ ся одързостилъ да му каже тѣй. Криво-гър-бавий Ричардъ ся силно разгнѣвилъ и из-ведижъ заповѣдалъ да ся отсѣче главата на този лордъ. Скоро слѣдъ това билъ убитъ лодъ Риверсъ, вуйчо на младий царь и нѣ-колко други приятели които до тогава сто-яли затворени.

И сега той рѣшилъ да прѣмахне дѣйтѣ князчета въ Кулата. Сжръ Ричардъ Блакен-бжре, командантина на кулата, отрѣклъ да имъ нанесе нѣкоя поврѣда. Тогава Лордъ Протекторъ му заповѣдалъ да даде ключо-ветѣ на Сжръ Джеймсъ Тиррелъ, който билъ по-послушливъ. Тиррелъ условилъ одного

отъ слугитѣ, нѣкой си Майлсъ Форестъ — единъ челоѣкъ въспитанъ въ убийството — и единъ свой ближенъ, Жонъ Даймонъ, единъ безхарактеренъ челоѣкъ, да извършатъ дѣлото. Тѣзи двама силни мъжии били пропуснати всрѣдъ ноцъ въ спалнята на малкитѣ князове и ги одушили съ възглавницитѣ имъ. Ако бѣднитѣ дѣца извикаха нѣмаше никой да имъ помогне, нито пъкъ можяха слабитѣ имъ гласове да ся чуютъ вѣнъ отъ дебелитѣ зидове на стаята имъ. Челоѣкъ ся надѣе че тѣ никакъ не ся събудиха да погледнѣтъ на срѣднощнитѣ фенери които освѣтляваха страшнитѣ лица на убийцитѣ при тѣхнитѣ лѣгла. Вѣрва ся че тѣ прѣминаха отъ този свѣтъ въ сѣнътъ си безъ никаква борба. Двѣтѣ бѣдни малки тѣла били скрити подъ стѣлбитѣ. Слѣдъ много години тѣ били намѣрени и изново погрѣбени въ Уестъ минстеръ Аббе, послѣдното мѣсто на почивка на Английскитѣ царие, гдѣто тѣхнитѣ гробове ся виждатъ до днѣсь.

Утѣшително е да ся каже че Глоусестерский Ричардъ ся малко ползува отъ своята лошашина. Първо неговий собственъ синъ умрѣ, и хората казаха че това бѣше Божие наказание на него. Тогавъ той стана толкова омразенъ на народа щото другъ биде повиканъ да царува вмѣсто него. Ричардъ билъ побѣденъ и убитъ въ първата битка. Златната му корона била намѣрена отъ единъ войникъ въ една трѣнка; и новий царъ ся оженилъ за сестрата на нещастнитѣ малки князове. И тѣй тя стана Царица на Англия, и отъ нея въ една дълга посрѣдственна линия, произлазя сегашната Английска царица.

И. М.

РАЗНИ.

Единъ хубавъ обичай. Ний наричаме Китайцитѣ изпчници, нѣ тѣ иматъ нѣкомъ обичай съ които единъ Християнски народъ може ся възгордѣ. Заранъта на всякоя нова година всякой челоѣкъ и момче, отъ императора до най-долния селянинъ, отива на гости на майка си. Той ѝ дава единъ подарѣкъ, на който цѣната зависи на неговото състояние. Той ѝ благодари за всичко което тя е сторила за него, и я помоква да продължава благоволенията си къмъ него и прѣзъ друга година. Тѣ сж научени да вѣрватъ че майкитѣ упражняватъ едно влияние за добро надъ синоветѣ си прѣзъ цѣля имъ животъ.

Никое друго здание въ Европа не е тѣй позлатено както е прѣстолната стая на Султана въ Цариградъ. Въ нея има единъ Венециански свѣтляникъ съ 200 свѣщи които

издаватъ свѣтлина като едно слънце. На четиритѣ ъгли на стаята има дълги полици въ баккаратови стѣкла. Прѣстолътъ е единъ голѣмъ столъ покритъ съ червено кадифе на който подпоркитѣ за ръцѣтъ и гърбътъ ся отъ чисто злато.

Най старата книга въ свѣта, на която една точна дата може да ся опрѣдѣли, е една сборка отъ притчи подобни нѣ онѣзи събрани отъ Соломона. Книгата ся прѣписва на Птаххотетъ, единъ Египетски царъ, и Египтологиститѣ ѝ опрѣдѣлятъ една старостъ най малко отъ 3000 години прѣди Христа. Авраамъ биде повиканъ да остави Уръ Халдейскій, 1921 прѣди Христа, тѣй щото тази книга била писана 1100 години прѣди да почне Еврейската ИстORIA. Повечето отъ лѣточислителитѣ поставятъ потопа 2348 год. Пр. Хр., тѣй щото книгата, ако датата ѝ е права, трѣбва да е била писана прѣди потопа. Матусала ся родилъ 3317 год. Пр. Хр. тѣй щото този папирусъ билъ приготвенъ и тѣзи притчи събрани когато най-старий челоѣкъ за когото знаемъ е билъ единъ пѣржавъ младѣжъ на 300 години.

Князь Албертъ Туринский и Саксиский прахосва за дрѣхи огромнитѣ имущества които неговитѣ дѣди натрупаха догдѣто занимаваха наслѣдената длъжностъ Главни Директори на пощата на Святата Римска Империя. Той носи всякой день новъ катъ дрѣхи, напрѣскани съ розово масло, плаща 35.000 лева годишно на своя кроичъ, който употребява 20 работници постоянно за него. Той туря нови вратовръски три пѣти на день, и употребява 200 чифта ботуши на годината.

Той пѣдпивава 5,000 лева годишно за цигарети, 375,000 лева въ игри и увеселения. Той е на тридесѣтъ години, и жененъ за една Австрийска архидукиня.

КНИЖНИНА:

Въ редакцията ся получили слѣдующитѣ книги, списания и вѣстници:

Политически Мжченикъ, Разказъ отъ Edgar Montiel. Прѣвели отъ Френски П. С. Кжршовски и Пжтнжковъ. Цѣна 30 ст. Издава книжарницата на Бр. Стоенчеви въ Чирпанъ.

Войнишка Сборка, год. V. кн. 3. София.

Вѣра и Разумъ, мѣсячно сп. за вѣра, наука и нравственностъ. год. III. кн. 9. Пловдивъ.

Медицинска Бесѣда, мѣсячно популярно Медицинско списание, год. III. кн. 12. Видинъ.

Статистически Свѣдения, за Бъл. Държавни жилищни ци прѣзъ 1896 год. Издава Министерството на Общ. Сгради, пжтищата и съобщенията.

Пжтешественикъ, мѣсячно иллюстрирано списание по пжтешествията и географическитѣ открития, год. II. бр. VI. и VII. София.

Вѣстници: «Миръ», «Свобода», «Народни Права», «Родолюбецъ», «Знаме», «Свѣтъникъ», «Учителски Друтаръ», «Женски Свѣтъ», «Македония», «Орало», «Дунавски Извѣстия», «Варненски Общински Вѣстникъ», «Законностъ», «Зорница», «Дѣководителъ», и «Пловдивъ».